

Jackie

Aangrijpende film over het rouwproces van een first lady

In een van de laatste scènes van *Jackie* (2016) vertelt Jacqueline Kennedy over de nalatenschap van de Kennedy's: 'There will be great presidents again, but there will never be another Camelot.' Jackie vond dat haar man J. F. Kennedy moest worden herinnerd als een nobele ridder, een Amerikaanse ridder van Camelot. In de biopic *Jackie* leven we mee met de first lady in de donkere dagen tussen de aanslag en staatsbegrafenis van haar man en de moeite die ze stak in het laten voortbestaan van de mythe en de magie van haar Camelot.

Annabelle Kamphuis haalde dit voorjaar haar vwo-diploma aan het VAVO van het ID College in Zoetermeer en schreef haar profielwerkstuk over de publieke positie van de moderne first lady's vanaf Jacqueline Kennedy. Ze studeert nu theaterwetenschappen aan de Universiteit van Amsterdam. **Daan van Leeuwen** is redacteur van Kleio.

Het is 22 november 1963. Jackie Kennedy zit verdwaasd in haar roze mantelpakje op de achterbank van de presidentiële Ford Lincoln Continental die met hoge snelheid naar het ziekenhuis van Dallas rijdt. Op haar schoot ligt het bebloede en gehavende hoofd van haar man, president John 'Jack' F. Kennedy (JFK). Terwijl het levenloze gezicht van de vijfendertigste president van de Verenigde Staten roerloos in het niets staart, fluistert Jackie de laatste woorden in zijn oor. Het is het begin van de surrealistische drie dagen tussen de moordaanslag en begrafenis van JFK waarin zijn vrouw al rouwend een aantal moeilijke beslissingen moet nemen, maar waarin ze ook nadenkt over wat voor president haar man is geweest en wat voor nalatenschap het paar achterlaat.

Jackie

Duur: 95 minuten.

Regie: Pablo Larraín.

Acteurs: Natalie Portman, Peter Sarsgaard, Caspar Phillipson, John Carroll Lynch, John Hurt e.a.

Verfijnd acteerwerk

De film begint met een interview dat vlak na de begrafenis met Jackie (vertolkt door Natalie Portman) heeft plaatsgevonden en dat als een rode lijn door de film is verweven. Afgewisseld met flashbacks uit de ambtstermijn van haar man krijg je een beeld van wat voor soort president en first lady het echtpaar Kennedy had willen zijn. Er wordt subtiel terugverwezen naar hoe Jackie Kennedy de eerste presidentsvrouw was die de Amerikaanse televisiekijker binnenliet in het Witte Huis. Door het uiterst verfijnde acteerwerk van Natalie Portman lijkt de rondleiding in de film op de echte opnames van *A Tour of the White House with Mrs. John F. Kennedy*, die in werkelijkheid werd uitgezonden op Valentijnsdag 1962.¹ Je leeft tijdens de film mee met de kersverse weduwe die kampt met uiteenlopende emoties vlak na de moordaanslag. De Chileense regisseur Pablo Larraín koos tijdens de gehele film voor een intieme manier van filmen, waardoor je op een bijna ongemakkelijke manier alle emoties van deze vier dagen krijgt opgedrongen.

Een sleutelscène om de gevolgen van de dood van JFK en de achtbaan van emoties te laten zien is die in het presidentiële vliegtuig. Jackie is overmand door verdriet en terwijl ze de bloedspetters van haar gezicht veegt, wordt haar gevraagd of ze klaar is voor de beëdiging van de nieuwe president Lyndon B. Johnson (John Carroll Lynch). Vervuld van gemengde emoties en een gevoel van onwerkelijkheid aanschouwt ze de ceremonie. Het tafereel speelt zich af in de kleine cabine van het vliegtuig, vol met

sombere getuigen en als kijker weet je je bijna geen houding te geven. Alleen het echtpaar Johnson kent een kortstondig en ingetogen geluismomentje.

Aangrijpend interview

Na de sleutelscène keer je terug in het interview. Deze dialoog, die je meeneemt door de gehele film, over de 'dagen van Camelot' heeft overigens daadwerkelijk plaatsgevonden. Een week na de moord op haar man nodigde Jackie de journalist Theodore H. White (Billy Crudup) uit. Dit werd een aangrijpend veertien uur durend interview over de dagen van het presidentschap van de Kennedy's. Ze vertelt over de 'magie' van het leven in het Witte Huis en over hoe ze samen voor het slapen gaan luisterden naar de musical *Camelot*. 'Don't let it be forget, that once there was a spot, for one brief shining moment, that was known as Camelot' – de laatste en tevens favoriete regel van John uit de musical. Het interview verscheen op 6 december 1963 in *Time Magazine*: 'For president Kennedy: An Epilogue'. Een verschil tussen de film en de werkelijkheid is de vriendschappelijke verhouding tussen de weduwe en de journalist: in de film ontbreekt die duidelijk.

Erfenis

Naast het interview voor *Time Magazine* speelt ook het gesprek tussen Jackie en priester Richard McSorley (John Hurt) een belangrijke rol in de film. McSorley is een familievriend bij wie Jackie steun vond na de moord op haar man. In de gesprekken zocht Jackie geestelijke begeleiding en stelde zij vragen over God en de ondoorgrondelijkheid van het geloof. Zo vroeg ze bijvoorbeeld of God had geweten wat er met haar man zou gaan gebeuren en toen de priester dit bevestigde, vroeg ze hem of 'God ook in de kogel die mijn man vermoordde zat'. Eind 2000 schreef Thomas Maier een uitgebreid boek over de Kennedy's waarvoor hij met McSorley gesproken had over de rol van religie in de familie. In dit interview vertelde McSorley dat Jackie zo verdrietig was over de dood van haar man dat ze zelfs zelfmoord overwoog. Het gesprek tussen McSorley en Jackie over haar zelfmoordneigingen komt op aangrijpende wijze terug in de film.

'Ze vroeg: zat God ook in de kogel die mijn man vermoordde?'

Jackie deelt met de kijker haar zorgen over het leven na de dood. Na de moord was de weduwe niet alleen bang voor het verdwijnen van de nalatenschap van haar man, maar ook die van haarzelf. Ze had veel tijd en moeite in de renovatie van het Witte Huis gestoken en was bang dat dit verloren zou gaan. Toen ze met haar kinderen het Witte Huis verliet, stuurde zij Lady Bird Johnson een uitgebreide memo over het interieur en bijbehorende kunstwerken. In

de film wordt haar angst voor het verdwijnen van haar nalatenschap pijnlijk verbeeld. Zo ziet ze op het moment dat ze het huis verlaat dat Lady Bird stoffen aan het uitzoeken is voor nieuwe gordijnen. Toch heeft Jackie een blijvende erfenis achtergelaten. Als ze wegrijdt van het Witte Huis ziet ze de etalages volstaan met paspoppen met haar kapsel en mantelpakjes gebaseerd op haar kledingstijl. Overweldigend, maar tegelijk ook intiem neemt Jackie de kijker mee: in de chaos van een bevolking die haar vader verliest, in de wanorde van de regering die plotseling te maken krijgt met een nieuwe president, maar toch bovenal in de emotionele rollercoaster waarin Jackie Kennedy terecht komt op het moment dat ze in één klap weduwe wordt. ■

1 De rondleiding is in zijn geheel te zien op YouTube: youtu.be/CbFt4h3Dkkw.

Bruikbare scènes

■ 0:17:09 – 0:23:04

Aan boord van Air Force One is Jackie getuige van de beëdiging van Lyndon B. Johnson tot de nieuwe president. Vol ongeloof kijkt ze naar het ritueel, terwijl het voor de Johnsons een klein geluismomentje is. Ze ervaart allerlei emoties tijdens de vlucht van Dallas naar Washington: boosheid, machteloosheid, verdriet, rouw. Jacks broer Bobby (Peter Sarsgaard) ontfermt zich uiteindelijk over haar en biedt troost. De scène wordt afgesloten met authentiek historisch filmmateriaal waarin te zien is hoe het lichaam wordt weggevoerd van het vliegveld.

■ 1:07:45 – 1:10:38

Bobby Kennedy en Jackie Kennedy bespreken in de 'Lincoln Room' in het Witte Huis de nalatenschap van de Kennedy's. Bobby vraagt zich af of het leiderschap van 'Jack' en 'Jackie' meer was dan die van de 'mooie mensen', want wat hebben ze nu daadwerkelijk bereikt? En mag je de erfenis van Kennedy vergelijken met die van Abraham Lincoln, ook een vermoorde president?

■ 1:14:56 – 1:22:31

In deze lange scène lopen twee momenten dwars door elkaar heen: de emotionele rit van de cabriolet naar het ziekenhuis van Dallas minuten na de aanslag – terwijl het bebloede hoofd van JFK op de schoot ligt van Jackie – en de staatsbegrafenis van de voormalige Amerikaanse president een paar dagen na de aanslag. De verhaallijn van de minuten na de aanslag zijn aangrijpend. Pas wel op met jonge kijkers; het gehavende hoofd van de president wordt expliciet in beeld gebracht. De fragmenten van de proces-sie worden afgewisseld met authentieke historische beelden van de drie grote nieuwszenders die verslag deden van de begrafenis.